Nowe odmiany *Malus purpurea* Rehd.
otrzymane w Kórniku przez A. Wróblewskiego

*The new varieties of Malus purpurea Rehd bred in the Kórnik's
arboretum by A. Wróblewski*

BROWICZ KAZIMIERZ, BUGAŁA WŁADYSŁAW

(wpłynęło 24. XI. 51)

Jabłoń purpurowa (*Malus purpurea* Rehd.) jest mieszańcem *Malus pumila* Mill. var. *Niedzwetzkyana* Schneid. x *atrosanguinea* Schneid. Została ona otrzymana około roku 1915 we Francji i dzięki swoim wysokim zaletom ozdobnym w krótkim czasie zyskała dużą popularność wśród ogrodników oraz miłośników drzew i krzewów. W 5 lat po pojawieniu się tego mieszańca zostały wyhodowane 2 jego odmiany — var. *Eleyi* Rehd. i var. *aldenhamensis* Rehd., które uważa się za bardziej ozdobne od typowej jabłoni purpurowej.

Jabłoń purpurowa przedstawia bardzo plastyczny materiał selekcyjny dlatego, że sama jest mieszańcem, a ponadto jedno z rodziców — *Malus atosanguinea* Schneid. jest również mieszańcem *Malus Halliana* Koehne. x *Sieboldii* Rehd. Siewki jabłoni purpurowej często są zbliżone w mniejszym lub większym stopniu, szczególnie budową i barwą kwiatów, do *M. Halliana* Koehne., *M. Sieboldii* Rehd. lub *M. pumila* var. *Niedzwetzkyana* Schneid.

Dyr. A. Wróblewski zajmował się w Kórniku, w latach 1926—1938, selekcją siewek jabłoni purpurowej i otrzymał szereg ciekawych typów. Najciekawsze z nich, różniące się wybitnie tak między sobą jako i od gatunku wyjściowego, zostały wyodrębnione, posadzone w osobnej kolekcji i otrzymały swoje nazwy jako nowe odmiany ogrodowe. Obecnie są to drzewka około 2,5 m wysokie. Wszystkie corocznie obficie kwitną i owocują.

Ponieważ odmiany te nie były dotychczas opisywane (ściśle botanicznie), a przedstawiają bardzo cenny materiał ozdobny,

szczególnie dzisiaj w okresie rozbudowy i zrozumienia roli terenów zielonych w miastach, zakładach przemysłowych, osiedlach robotniczych itp., przeto przeprowadziliśmy w ciągu roku 1951 szczegółowe obserwacje nad ich kwitnieniem i owocowaniem. Na podstawie tych obserwacji zostały opracowane niżej zamieszczone opisy. (Typy Wróblewskiego, których różnice morfologiczne są nieznaczne, w opisie tym pominięto).

Nowe odmiany jabłoni purpurowej powiększają listę polskich odmian drzew i krzewów ozdobnych i napewno zdobędą sobie należne uznanie u architektów zieleni i miłośników roślin drzewiastych.

Okres kwitnienia tych odmian przypada na pierwszą połowę maja, przy czym różnią się między sobą czasem zakwitania w granicach 5—7 dni.

Nazwy odmian podajemy w oryginalnym brzmieniu, ustalonym przez A. Wróblewskiego.

Malus purpurea var. *Wierdakii*, var. *nova*.

Pączki kwiatowe silnie wydłużone (bardzo charakterystyczna cecha spotykana tylko u tej odmiany), ciemno-purpurowe. Kwiaty o średnicy 5—6 cm, ciemno-różowe, w miarę przekwitania jaśnieją i stają się blado-różowe. Płatki wąsko-eliptyczne, do 3 cm długie. Szypułki kwiatowe dosyć krótkie (2—2,5 cm).

Rośnie silnie i kwitnie bardzo obficie. Jedna z wcześniej kwitnących odmian jabłoni purpurowej.

Owoce (Ryc. 1) dojrzewają w końcu września. Są one zmienne w kształcie (jednak zawsze dłuższe niż szerokie); beczułkowate i eliipsoidalne, czyli zwężone ku nasadzie i ku wierzchołkowi. Skórka purpurowo-czerwona i błyszcząca. Wielkość owoców: długość 14—16 mm, szerokość 13—15 mm. Kielich odpada lub pozostaje na owocu..

Gemmae florum firmiter oblongae, saturate purpureae. Flores 5—6 cm lati, coeruleo-rosei. Petala angusto-elliptica, ad 3 cm longa. Pedunculi florum breves (2—2,5 cm). Fructus globosi vel ellipsoidei, lucentes, purpureo-rubri, diametro 14—16 mm.

Malus purpurea var. *Hoseri*, var. *nova*.

Pączki kwiatowe brudno-purpurowe. Kwiaty drobne, o średnicy 4—4,5 cm, początkowo różowe (długo utrzymują intensywność zabarwienia), przekwitające blado lila-różowe. Płatki do 2 cm długie, eliptyczne. Szypułki kwiatowe dosyć krótkie (2,5 cm). Owoce kuli-

ste, o średnicy 14—16 mm, ciemno-purpurowe, pokryte sinym nalotem. Kielich odpada zupełnie. Miąższ owoców czerwony.

Kwitnie nadzwyczaj obficie przy słabo rozwiniętych liściach przysłoniętych całkowicie kwiatami. Zakwita wcześnie.

Gemmae florum saturate purpureae. Flores parvi, 4—4,5 cm lati, rosei. Petala elliptica, ad 2 cm longa. Fructus globosi, coeruleo-purpurei, tecti coerulea cera.

Rys. 1. *Malus purpurea* var. Wierdakii

Rys. 2. *Malus purpurea* var. Hedwigiae

Malus purpurea var. *Hedwigiae*, var. nova.

Pączki kwiatowe bardzo duże, brunatno-purpurowe. Kwiaty największe spośród opisywanych tu odmian (wyraźnie przypominają *M. pumila*), 7 cm szerokie, o słabo rozchylonych płatkach (pucharowate), ciemno-różowe, słabo zmieniające barwę w chwili przekwitania. Płatki duże (3 cm długie), szeroko-eliptyczne, wysklepione. Szypułki kwiatowe bardzo krótkie (2,5 cm), grube i podobnie jak spód liści kutnerowato owłosione. Owoce duże (typu *M. pumila*), malinowo-czerwone, osadzone na krótkich szypułkach, z wyraźnym zagłębieniem szypułkowym i zupełnie zachowanym kielichem jak u szlachetnych odmian jabłoni. Długość owocu (Ryc. 2) 40—50 mm, średnica 40—43 mm (najszerzy u podstawy). Miąższ jasno-różowy, bardzo soczysty i smaczny (charakterystyczny winny smak).

Drzewa tej odmiany rosną bardzo silnie (najsilniej spośród wszystkich, opisywanych tu odmian) i tworzą szeroką koronę ze związającymi gałęziami. Pokrojem korony przypominają nieco Glogierówkę (znana odmiana owocowa). Kwitną i owocują obficie, ale nie każdego roku.

Gemmae florum magnae, brunneo-purpureae. Flores ad 7 cm lati, saturate rosei (amphorati). Petala late elliptica, ad 3 cm longa.

Pedunculi valde breves (1,5 cm). Fructus magni, rubideo-rubri, 4—5 cm longi, sapidi. Calyx restat in fructu. Haec varietas est similis *Malo pumilae*.

Malus purpurea var. *Kobendzii*, var. nova.

Pączki kwiatowe drobne, purpurowo-karminowe, połyskujące. Kwiaty (Ryc. 3) do 4 cm szerokie; zabarwieniem różnią się wyraźnie od innych odmian. Z zewnątrz są purpurowo-karminowe, a wewnątrz różowe lub blado-różowe. Płatki cienkie, eliptyczne, około 1,5 cm długie. Szypułki kwiatowe bardzo długie (najdłuższe spośród

Rys. 3. *Malus purpurea* var. *Kobendzii*

Rys. 4. *Malus purpurea* var. *Kobendzii*

wszystkich odmian — 4—5 cm) i cienkie, wobec czego kwiaty zwisają. Owoce (Ryc. 4) kuliste, czerwono-purpurowe, błyszczące, o średnicy 14—15 mm. Kielicha brak.

Ta odmiana jest bardzo podobna do *M. Halliana*, szczególnie pod względem kwiatów (zabarwienie, długa szypułka); *M. Halliana*, jak już podano wyżej, jest rodzicem *M. atrosanguinea*.

M. purpurea var. *Kobendzii* kwitnie najpóźniej spośród odmian jabłoni purpurowej. Jest to bezwzględnie najpiękniejsza odmiana, która zasługuje na szczególną uwagę i jaknajszysze rozpowszechnienie.

Gemmae florum parvae, purpureo-brunneae, lucentes. Flores ad 4 cm lati, extra purpureo-punicei, intra rosei, appensi. Petala elliptica, ad 1,5 cm longa. Pedunculi longi (4—5 cm) et tenues. Fructus globosi 14—15 mm lati, rubro-purpurei.

Haec varietas est simillima *M. Hallianae*. Pulcherrima varietatum *M. purpurea*.

Malus purpurea var. *Makowieckiana*
var. *nova*.

Pączki kwiatowe ciemno-purpurowe, wpadające w czarny odcień. Kwiaty 4,5—5 cm szerokie, ciemno-purpurowe z różowo-fioletowym odcieniem, utrzymujące prawie jednakową barwę przez cały czas kwitnienia. Płatki szeroko-eliptyczne (Ryc. 5), do 2,5 cm długie, u podstawy od wewnątrz z wyraźnymi białymi naciekami. Szypułki kwiatowe 2—3 cm długie. Liście w czasie rozwijania purpurowe. Owoce kuliste, czarno-purpurowe, błyszczące, o średnicy 15—18 mm, bez kielicha. Zagłębienie szypułkowe bardzo płytkie i niewyraźne.

Rys. 5. *Malus purpurea* var. *Makowieckiana*

Zakwita bardzo późno, prawie równocześnie z poprzednią odmianą. Odznacza się najciemniejszymi kwiatami i kwitnie bardzo obficie, corocznie. Jedna z najpiękniejszych odmian.

Gemmae florum saturate purpureae (paene nigrae). Flores purpurei, 4,5—5 cm lati. Petala late elliptica, ad 2,5 cm longa, intra in basi cum alba macula. Pedunculi ad 3 cm longi. Fructus globosi, nigro-purpurei, lutescens, ad 18 mm lati.

Malus purpurea var. *Sophiae*, var. *nova*.

Pączki drobne, ciemno-purpurowe; podczas rozkwitania barwa ich zmienia się szybko na jasno-różowy kolor. Kwiaty do 4 cm szerokie, osadzone na bardzo długich, nitkowatych szypułkach (oko-

ło 4 cm dł.). Owoce kuliste, ciemno-purpurowe o średnicy 12—14 mm, pokryte niebiesko-sinym nalotem, bez kielicha. Zagłębienie szypułkowe wyraźne.

Bardzo charakterystyczną cechą tej odmiany jest drobno pękająca korowina, nawet na młodych gałązkach (3—4-letnich). Kwitnie wcześniej i obficie.

Gemmae florum parvae, saturate purpureae. Flores vinnaceo-rosei, ad 4 cm lati. Pedunculi filamentosi, ad 4 cm longi.

Fructus pusilli, globosi, saturate purpurei, tecti coerulea cera.

Malus purpurea var. *Szaferi*, var. nova.

Pączki kwiatowe lekko wydłużone, fioletowo-różowe. Kwiaty dosyć duże, o średnicy około 5,5 cm, blado-lila z różowym odcieniem. Płatki do 2,5 cm długie. Szypułki kwiatowe około 3 cm długie. Owoce ciemno-purpurowe, kuliste, błyszczące, bez kielicha, średnicy 11—13 mm.

Kwitnie najwcześniej i najobficiej spośród odmian tutaj opisywanych. Jasnym, blado-liliowym zabarwieniem kwiatów różni się wybitnie od typowej jabłoni purpurowej. Rośnie silnie i jako jedna z najpiękniejszych odmian (bardzo dekoracyjna) jabłoni ozdobnych powinna być szeroko rozpowszechniona.

Gemmae florum leviter oblongae, violaceo-roseae. Flores pallide lilacini, ad 5,5 cm lati. Petala 2,5 cm longa. Pedunculi ad 3 cm longi. Fructus minimi, globosi, saturate purpurei et lucentes, 11—13 mm longi.

S U M M A R Y

In the years 1926—1938 A. Wróblewski dealt with the selection of the seedlings of *Malus purpurea*. R e h d. These studies were contineud in the arboretum of Kórnik. The result of these studies are 7 new varieties. They were nowhere described heretofore, although in the catalogues of Kórnik's arboretum they had their names.

The varieties of the purple appletree described in this study are characterized by their high ornamental qualities and are a worthful material for the afforesting of towns and workers' settlements.

The Kórnik Gardens and Arboretum (Department of Dendrology and Pomology of the Trees and Forest Research Institute).

Institute of Forest Botany, Poznań University.